

Inbreng verkiezingsprogramma's Provinciale Statenverkiezingen 2027

Dakloosheid Voorbij! - een samenwerkingsverband van belangenbehartigers en mensen met ervaringskennis op het gebied van dakloosheid - roept uw politieke partij op om dakloosheid een belangrijke plek in het provinciale verkiezingsprogramma te geven. Hoewel de belangrijkste verantwoordelijkheid voor het oplossen van dakloosheid bij de Rijksoverheid en bij gemeenten ligt, kan ook de provincie met een aantal gerichte maatregelen bijdragen. Een aantal suggesties voor teksten en concrete maatregelen die u kunt opnemen in uw programma vindt u op de volgende pagina's.

Dakloosheid: een groeiend maatschappelijk probleem

Dakloosheid raakt een grote en zeer diverse groep mensen, waaronder kinderen, jongeren, vrouwen, gezinnen, senioren, werkenden en arbeidsmigranten. Het aantal mensen op straat neemt zichtbaar toe, maar vormt het topje van de ijsberg. Het gaat ook om mensen in de opvang en om mensen die uit nood bij derden op de bank slapen, in een auto slapen of op een vakantiepark verblijven. Uit de ETHOS tellingen blijkt dat van alle dak- en thuisloze mensen 30% vrouw is, 40% onder 28 jaar is en 1 op de 5 zelfs een kind. Dakloosheid is overal, in verschillende vormen en kan bijna iedereen overkomen, ook buiten de (grote) steden. Dakloosheid is de meest extreme vorm van bestaansonzekerheid. Het is traumatisch en levensontwrichtend. De route uit dakloosheid is vaak moeilijk. Daarnaast kost dakloosheid de samenleving veel geld.¹ Dat kan anders en we weten ook hoe.

Nationaal Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis

In 2022 heeft de Nederlandse overheid met het tekenen van het Nationaal Actieplan Dakloosheid 'Eerst een Thuis' als doel gesteld om in 2030 geen dakloosheid meer te hebben. Het plan is ook ondertekend door de VNG en Aedes, de koepel van woningcorporaties. De kern van het Actieplan is een radicale shift in het dakloosheidsbeleid waarbij we dakloosheid niet meer als zorgprobleem, maar als woonprobleem gaan benaderen. Het systeem gericht op het 'behandelen' van dakloosheid met opvang en zorg, waarbij mensen een eigen thuis moesten 'verdienen', heeft plaats gemaakt voor de ambitie mensen juist direct een eigen thuis te bieden en daar eventuele ondersteuning te organiseren. Waarom? Omdat deze 'Wonen Eerst'-aanpak bewezen effectiever en goedkoper is, maar toch vooral omdat het humaner is! Bovendien is huisvesting een fundamenteel mensenrecht. Groeiende en blijvende dakloosheid toont aan dat de overheid haar verplichtingen niet nakomt. Het is daarmee geen individueel probleem, maar falen van de overheid. Het Nationaal Actieplan Dakloosheid wordt breed onderschreven, maar de uitvoering van het plan loopt niet goed. Dit blijkt onder meer uit een onderzoek dat is verricht in opdracht van drie ministeries.² Ook zijn er recent diverse moties door de Eerste Kamer³ en de Tweede Kamer⁴ aangenomen die vragen om aanvullende maatregelen die de realisatie van het Nationaal Actieplan Dakloosheid dichterbij brengen. Ook de provincies kunnen bij het bedenken en uitvoeren van die maatregelen een rol spelen.

1) Door dakloze mensen te huisvesten worden veel kosten bespaard. Onderzoek laat zien dat 1 euro investeren in Housing First 2,5 euro aan (im)materiële baten oplevert. Zie: [Maatschappelijke kosten-batenanalyse Brede aanpak dakloosheid | Housing First Nederland](#)

2) [Onderzoek voortgang Nationaal Actieplan Dakloosheid: Eerst een thuis](#)

3) [Motie-Van Aelst-den Uijl \(SP\) c.s. over uitbannen van dakloosheid \(36.512 / 36.881_Q\) - Eerste Kamer der Staten-Generaal](#)

4) [Aanpak huiselijk geweld | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

Voorkomen is beter dan genezen

Naast het terugdringen van de bestaande dakloosheid is het ook heel belangrijk om dakloosheid helemaal te voorkomen met algemene en gerichte preventiemaatregelen, zoals bijvoorbeeld het bieden van betere rechtsbescherming, het voorkomen van huisuitzettingen en het vroeg in beeld krijgen van mensen die een verhoogd risico lopen op dakloosheid zodat relatief kleine problemen dan kunnen worden aangepakt.

Wat kan de provincie doen?

De provincie kan een rol spelen bij de aanpak van dakloosheid via het woonbeleid, het bevorderen van rechtsbescherming van (dreigend) dakloze mensen en het bevorderen van randvoorwaarden voor effectief beleid, zoals participatie van (voormalig) dakloze mensen en destigmatisering.

Woonbeleid

De nieuwe Wet versterking regie volkshuisvesting biedt ook voor de provincie kansen om dakloosheid terug te dringen. De wet schrijft voor dat alle gemeenten op uiterlijk 1 januari 2028 een huisvestingsverordening moeten hebben. In deze verordening dient het recht op urgentie vastgelegd te worden voor dakloze mensen die uitstromen uit instellingen (zoals Jeugdzorg, Beschermd Wonen of gevangenis) én voor dakloze gezinnen met minderjarige kinderen. Een van de belangrijke punten waar de provincie toezicht op moet houden, is de evenredige verdeling van de huisvesting van urgent woningzoekenden per gemeente. In de regio moeten gemeenten hierover met elkaar in gesprek en er afspraken over maken. De provincie kan hierbij een belangrijke rol spelen door bij de gemeenten aan te dringen op urgentie voor alle dakloze mensen. De Wet regie stelt namelijk slechts minimeisen en het staat gemeenten vrij om alle dakloze mensen in de huisvestingsverordening als urgentie gerechtigd op te nemen. Dat betekent dat gemeenten er voor kunnen kiezen om ook de ETHOS categorieën 5 en 6 (zie voetnoot 5) als urgentie gerechtigd in de huisvestingsverordening op te nemen. Het gaat dan bijvoorbeeld om mensen die in auto's of bij familie op de bank slapen. Ook kan de provincie haar invloed gebruiken om de inwerkingtreding van de gemeentelijke huisvestingsverordeningen te versnellen. Want dakloze mensen kunnen niet nog jaren wachten!

Daarnaast schrijft de Wet regie voor dat per woningmarktregio netto 30% van alle nieuwe woningen sociaal moet zijn en netto tweederde betaalbaar. De provincie kan daarbij het instrumentarium dat de Wet versterking regie volkshuisvesting biedt inzetten om ervoor te zorgen dat deze aantallen ook daadwerkelijk worden gehaald en worden ingezet om (dreigend) dakloze mensen te huisvesten. Dat kan enorm helpen om dakloosheid te bestrijden. Dakloosheid is immers in de eerste plaats een woonprobleem, dat wordt veroorzaakt door een gebrek aan betaalbare en passende woningen. Dit leidt tot de volgende tekstsuggesties voor het provinciale verkiezingsprogramma:

- De aanpak van dakloosheid heeft prioriteit in ons woonbeleid. Het succes van ons woonbeleid staat of valt met een effectieve aanpak van dakloosheid. Wonen Eerst is daarbij de norm en het beleidsmatige uitgangspunt.
- We onderschrijven de hoofddoelstelling van het Nationaal Actieplan Dakloosheid: dakloosheid is in 2030 opgelost. Waar mogelijk jagen we landelijk ook het gesprek aan om de uitvoering van het Nationaal Actieplan Dakloosheid de grootst mogelijke urgentie te geven.

- We benutten de coördinerende en toezichhoudende rol van de provincie onder de Wet versterking regie volkshuisvesting om gemeenten ertoe aan te zetten om (het liefst versneld) in hun huisvestingsverordening op te nemen dat alle dakloze mensen die vallen onder de ETHOS Light definitie⁵ het recht op urgentie krijgen.
- We zien erop toe dat in elke woningmarktregio netto 30% sociale woningen en netto tweederde betaalbaar worden bijgebouwd. Hierbij maken we gebruik van de bevoegdheden die de provincie via de Wet regie gekregen heeft. Ook bij het aanwijzen van woningbouwlocaties wordt gestuurd op netto 30% sociaal en netto tweederde betaalbaar. Er wordt een vast hoog percentage plekken gereserveerd voor mensen die volgens de ETHOS Light definitie dakloos zijn.
- Leegstand in een tijd van wooncrisis is onacceptabel. Daarom ondersteunen we gemeenten bij het transformeren van leegstaande panden naar passende huisvesting en bij het invoeren van een (nieuwe) vergaande leegstandverordening om te controleren en handhaven op leegstaande woningen en bedrijfspanden.
- Bij transformatie van bestaand vastgoed gaan we voor een maximaal aantal betaalbare woonplekken, waarvan minstens 30% sociaal. Er wordt een vast hoog percentage plekken gereserveerd voor mensen die volgens de ETHOS Light definitie dakloos zijn.
- We maken - naar het voorbeeld van de provincie Zuid-Holland - gebruik van de mogelijkheid om aan woningbouwcorporaties subsidies te verstrekken voor het realiseren van sociale woningbouwprojecten, die kunnen worden gebruikt voor het realiseren van Wonen Eerst projecten.⁶
- Een regulier huurcontract is de norm. Dit garandeert huurrechten en zekerheid, daarom zijn we terughoudend in het faciliteren van alternatieve verhuurconstructies zoals intermediaire verhuur waarbij een huurovereenkomst wordt gesloten tussen een zorgaanbieder en een corporatie, in plaats van de bewoner en de corporatie.

Rechtsbescherming

De (ondersteuning bij het verkrijgen van) rechtsbescherming voor (dreigend) dakloze mensen is op dit moment niet goed geregeld. Uit een inventarisatie van de Dakloosheid Voorbij! blijkt bijvoorbeeld dat in heel Nederland slechts 7 gemeenten onafhankelijke cliëntondersteuning voor dakloze mensen aanbieden. Ook leidt de gebrekkige rechtspositie van (dreigend) dakloze arbeidsmigranten overal tot misstanden. Daarom stellen wij de volgende concrete maatregelen voor:

- We faciliteren sociaal-juridische ondersteuning aan (dreigend) dakloze mensen door in te zetten op specialistische onafhankelijke cliëntondersteuning.
- We zetten in op het terugdringen van (formele en informele) huisuitzettingen door hierover afspraken met gemeenten te maken en door sociaal juridische ondersteuning te bieden aan mensen die door huisuitzettingen dakloos dreigen te worden.
- We faciliteren fatsoenlijke huisvesting en rechtsbescherming van arbeidsmigranten.

5) In Nederland is ETHOS Light de leidende definitie van dakloosheid. Deze definitie is ontwikkeld door experts in opdracht van de Europese Commissie en stelt dat dakloosheid het gebrek aan voldoende huisvesting is. Onder de ETHOS Light definitie vallen de levenssituaties: 1. Mensen die leven in de openbare ruimte 2. Mensen in de noodopvang voor dakloze mensen 3. Mensen in een tijdelijke opvang voor dakloze mensen 4. Mensen die een instelling verlaten zonder vervolghuisvesting en mensen die langer in een instelling verblijven wegens gebrek aan passende vervolghuisvesting 5. Mensen in niet-conventionele woonruimte vanwege een gebrek aan passende huisvesting 6. Mensen die tijdelijk verblijven bij familie, vrienden of derden

6) [Provincie deelt bouwsubsidie uit aan corporatie | Woonbond](#)

Randvoorwaarden voor effectief beleid

De provincie kan - in samenwerking met gemeenten, de Rijksoverheid en maatschappelijke organisaties - bijdragen aan onderzoek naar de aard en omvang van dakloosheid, het wegnemen van vooroordelen over dakloze mensen en de participatie van (voormalig) dakloze mensen bij het opstellen en uitvoeren van beleid.

- We nemen deel aan de ETHOS tellingen, dat geeft ons zicht op de brede groep dak- en thuisloze mensen en op de effecten van maatregelen die we nemen.
- We ondersteunen waar mogelijk de onafhankelijke belangenbehartiging voor en door (dreigend) dakloze mensen, waardoor ongehoorde belangen behartigd worden, de stem van mensen in kwetsbare posities doorklinkt en signalen over effecten van beleid en wet- en regelgeving op mensen worden doorgegeven.
- We dragen bij aan destigmatisering van dakloze mensen. Dakloosheid is een maatschappelijk en geen individueel probleem.

6

Voor meer informatie kunt u terecht bij Dakloosheid Voorbij!. U kunt hiervoor contact opnemen met

Over Dakloosheid Voorbij!

Dakloosheid Voorbij! is een landelijk samenwerkingsverband van belangenorganisaties en mensen met ervaringskennis die zich inzetten voor het voorkomen en uitbannen van dakloosheid. Maak met ons dakloosheid verleden tijd! Dakloosheid Voorbij! wordt mede mogelijk gemaakt door Kansfonds.

7

Mede mogelijk gemaakt door:

